

## KIRKONKIRJOJEN TUTKIMUSKÄYTÄNTEET 1.9.2011 LÄHTIEN

**Arkistolaitos on uudistanut hallussaan olevien sata vuotta vanhojen ja sitä nuorempien väestörekisterien lupakäytäntöjä tavoitteenaan tietoturvan parantaminen. Uudistus koskee kaikkia asiakkaita riippumatta tutkimustarkoituksesta. Syyskuun alusta lukien vanhat käytönluvat eivät ole enää voimassa, vaan jokaisen asiakkaan on haettava uusi lupa. Myös Digitaaliarkiston vanhat tunnukset ovat rauenneet. Kirkonkirjat annetaan jatkossa käyttöön digitaalisina tiedostoina aina, kun se on mahdollista. Digitaaliarkistosta saadaan tarvittaessa tarkat tiedot siitä, mitä asiakirjoja asiakas on käyttänyt.**

### Asiakirjat, joita uudistus koskee

Käytäntö koskee arkistolaitoksen hallussa olevia sata vuotta vanhoja ja sitä nuorempia seurakuntien kirkonkirjoja sekä siviilirekistereitä lukuun ottamatta kuolleiden luetteloita, joiden salassapitoaika on viisikymmentä vuotta. Digitoidut kirkonkirjat luovutetulta alueelta, sotilasseurakunnista ja Inkerin seurakunnista ovat käytettävissä kaikissa arkistolaitoksen yksiköissä eli Kansallisarkiston ja maakunta-arkistojen tutkijasaleissa. Lisäksi väestörekisteriasiakirjoja on käytettävissä arkistolaitoksen eri yksiköissä seurakuntien tallettamina mikrofilmeinä tai alkuperäisinä asiakirjoina.

### Tarkennettua lupakäytäntöä sovelletaan seuraaviin arkistolaitoksessa käytettävissä oleviin väestörekistereihin:

#### 1. Luovutetun alueen kirkonkirjat ja siviilirekisterit, joihin luetaan

- talvi- ja jatkosodan päättäneissä rauhanteoissa vuosina 1940 ja 1944 Neuvostoliitolle luovutettujen alueiden luterilaisten ja ortodoksisten seurakuntien kirkonkirjat (mukaan lukien luterilainen Inkerin pakolaisseurakunta)
- ortodoksisen kirkon viranomaisten kuten Karjalan pakolaisten kirkollisten asiain hoitajan kirkonkirjat
- Neuvostoliitolle luovutettujen alueiden siviilirekisterit.

#### 2. Muut kirkonkirjat, joihin luetaan

- nykyisen Suomen alueella toimivien evankelis-luterilaisten ja ortodoksisten seurakuntien mikrofilmien käyttökappaleet (kortit ja rullat), joita on talletettuina eri yksiköissä ja jotka ovat käytettävissä kyseisten yksiköiden tutkijasaleissa
- digitoidut seurakuntien kirkonkirjat, joita on mm. sotilasseurakunnista ja Inkerin seurakunnista.

#### 3. Muut väestörekisterit, joihin luetaan

- muiden rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien väestörekisteriasiakirjat
- nykyisen Suomen alueen siviilirekisterit
- muut väestörekisterit.

Uusi tarkennettu lupamenettely ei siis koske henkikirjoja.

## Käyttöluvan hakeminen tutkimushankkeeseen ensimmäistä kertaa

Käyttölupa on tutkimushankekohtainen. Tutkimuksen tekijä määrittelee ja rajaa aina itse oman tutkimuksensa. Aloittelevalla sukututkijalla hanke voi olla isoäidin sukujuurien selvittäminen, pidemmälle ehtineellä on ehkä tekeillä jo laaja sukukirja. Sukututkimuksen lisäksi väestörekistereitä voidaan käyttää monenlaisessa muussa tutkimuksessa. Asiakkaalla voi olla samaan aikaan tai peräkkäin käynnissä useita tutkimushankkeita. Esimerkiksi jos sukututkimuksia tehdään tilauksesta muille, on jokainen tutkimus oma hankkeensa ja vaatii siis oman käyttölupansa.

Käyttölupa haetaan erillisellä käyttölupahakemuslomakkeella (*Käyttölupahakemus 100 vuotta vanhojen ja sitä nuorempien kirkonkirjojen ja siviilirekisterien käyttöön tutkijasalissa*) ja sen liitelomakkeella (*Selvitys tutkimushankkeesta*). Liitelomakkeen voi korvata tutkimussuunnitelmalla, mikäli kyse on tieteellisestä tutkimuksesta. Tutkimusrekisterin rekisteriseloste liitetään mukaan hakemukseen, mikäli rekisteri sisältää tietoja elossa olevista henkilöistä ja tutkimus julkaistaan siten, että henkilöt ovat tunnistettavissa. Lomakkeiden tarkemmat täyttöohjeet löytyvät lomakkeiden yhteydestä.

Käyttölupa haetaan aineistoryhmittäin seuraavasti:

1. Luovutetun alueen kirkonkirjat ja siviilirekisterit.
2. Muut kirkonkirjat. Arkistolaitoksen jokaisen yksikön hallussa oleviin kirkonkirjoihin haetaan lupa erikseen.
3. Muut väestörekisterit. Arkistolaitoksen kunkin yksikön hallussa oleviin muihin väestörekistereihin haetaan lupa erikseen.

Käyttölupaa ei siis haeta yksittäisiin seurakuntiin. Samalla kertaa voidaan hakea lupaa useisiin aineistoryhmiin, mikäli se on tutkimushankkeen kannalta perusteltua.

Lupahakemus toimitetaan viikko ennen aiottua asiointikäyntiä arkistolaitoksen kirjaamoon (Mikkelin maakunta-arkisto/Kirjaamo, PL 2, 50101 Mikkelä), [arkisto@narc.fi](mailto:arkisto@narc.fi), fax (015) 321 3157) tai siihen arkistolaitoksen toimipisteeseen, jossa asioidaan. Näin varmistetaan, että aineistot ovat varmasti käytettävissä asiointikäynnillä. Välittömästi asiointikäynnin yhteydessä asiakas voi saada luvan niihin aineistoihin, joihin se arkistolaitoksen yksikkö, jossa hän asioi, myöntää käyttöluvan. Suositeltavin tapa on kuitenkin hoitaa lupa-asia ennakkoon, koska kaikissa tilanteissa luvan käsittelyä odottaessa ei voida taata.

Kun tutkimushanke päättyy ja/tai uusi alkaa, asiakkaan on haettava uusi käyttölupa ja annettava selvitys uudesta tutkimushankkeesta käyttölupalomakkeen liitteenä.

## Käyttölupahakemuksen käsittely arkistolaitoksessa

Käyttölupahakemus käsitellään siinä arkistolaitoksen yksikössä, jonka hallussa käyttöön pyydetty alkuperäinen väestörekisteriaineisto tai mikrofilmit ovat. Luvan myöntävä yksikkö arvioi, onko sillä perusteita myöntää oikeus asiakirjojen omatoimiseen tutkimukseen ja antaa joko myönteisen tai kielteisen päätöksen. Tarvittaessa asiakkaalta saatetaan vielä pyytää tarkentavia tietoja, mikäli hakemuksessa ilmenee puutteita. Käyttölupahakemuksen käsittely kestää noin viikon.

## **Myönteinen käyttöilupapäätös**

Hakemukseen annetaan myönteinen päätös, jos luvan myöntävä arkistolaitoksen yksikkö arvioi, että perusteet myöntää oikeus väestörekisterien omatoimiseen tutkimukseen ovat olemassa. Päätöksestä ilmoitetaan aina asiakkaalle.

Myönnetty lupa on voimassa tutkimushankkeen keston ajan, kuitenkin enintään kolme vuotta. Lupa kattaa kaikki tiettyyn aineistoryhmään kuuluvat kirkonkirjat ja siviilirekisterit.

Mikäli tutkittavat aineistot ovat digitaalisessa muodossa, asiakkaalle on myös luotu tunnukset (vierailijatunnus ja salasana) arkistolaitoksen Digitaaliarkistoon. Tunnukset sisältyvät käyttöilupapäätökseen. Digitoituja aineistoja voi käyttää missä tahansa arkistolaitoksen yksikössä. Digitaaliarkistoon saadut tunnukset eivät toimi kotikoneelta. Käyttöluvhakemuksessa annettujen tietojen perusteella ensimmäiset digitoituneet aineistot on avattu valmiiksi käyttöön. Tutkimuksen edetessä samaan aineistoryhmään kuuluvia digitoituja aineistoja (esimerkiksi lisää luovutetun alueen seurakuntia) avataan suullisella pyynnöllä sen arkistolaitoksen yksikön tutkijasalissa, jossa asioidaan.

## **Käyttöluvan hakeminen uusiin väestörekisteriasiakirjoihin**

Tutkimuksen edetessä tutkija saattaa samassa hankkeessa tarvita käyttöönsä jotakin toista väestörekisterien aineistoryhmää. Esimerkiksi asiakas on saanut Mikkelin maakunta-arkistolta luvan käyttää luovutetun alueen kirkonkirjoja ja siviilirekistereitä. Niistä selviää tutkittavan henkilön muutto Karjalasta Turun seudulle seurakuntaan, joka on tallettanut Turun maakunta-arkistoon sata vuotta nuorempia tietoja sisältäviä mikrokortteja. Tällöin asiakkaan on täytettävä uusi käyttöluvhakemus, ja haettava lupaa käyttää Turun maakunta-arkiston hallussa olevia kirkonkirjoja. Liitelomaketta ei enää tarvitse täyttää, vaan käyttöluvhakemuksessa viitataan tutkimushankkeessa aikaisemmin saatuun käyttöilupapäätökseen.

Tällä menettelyllä tarkistetaan, että tutkimushanke, johon ensimmäinen käyttölupa on myönnetty, on edelleen käynnissä. Näissä ns. jatkoluviissa luvan myöntäminen tapahtuu yleensä odottaessa. Päätöksestä ilmoitetaan asiakkaalle, ja mikäli tutkittavat aineistot ovat digitaalisessa muodossa, asiakkaalle ilmoitetaan myös tunnukset (vierailijatunnus ja salasana) Digitaaliarkistoon.

## **Kielteinen päätös**

Hakemukseen annetaan kielteinen päätös, jos luvan myöntävä arkistolaitoksen yksikkö arvioi, että perusteita myöntää oikeus väestörekisterien omatoimiseen tutkimukseen ei ole. Päätöksestä ilmoitetaan aina asiakkaalle, ja siitä voi valittaa hallinto-oikeuteen.

## **Tietojen kerääminen luovutuskiellon tehneistä henkilöistä**

Jokaisella on oikeus kieltää henkilötietojensa luovutus väestötietojärjestelmästä sukututkimusta tai henkilömatrikkeleja varten.

Arkistolaitoksen tutkijasaleissa on saatavilla luettelo luovutetulla alueella syntyneistä henkilöistä, jotka ovat kieltäneet tietojensa luovuttamisen. Luettelo ei ole kattava, koska siinä ei ole henkilöitä, jotka ovat syntyneet muualla, mutta ovat asuneet luovutetulla alueella. Muussa tapauksessa lähtö-

kohta on, että asiakas vastaa luovutuskiellon toteutumisesta henkilötietolain mukaisen tiedotusvelvollisuutensa kautta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jos sukututkija kerää tietoja sata vuotta nuoremmista kirkonkirjoista ja tarkoituksena on luovuttaa sukututkimusrekisteri sukuseuralle julkaistavaksi, on suvun jäsenille tiedotettava, että heidät on rekisteröity sukututkimusrekisteriin.

### **Tietojen antaminen selvityksinä**

Asiakkaalla on oikeus saada kirkonkirjojen ja siviilirekisterien julkiset tiedot, vaikka arkistolaitos olisi tehnyt kielteisen päätöksen omatoimisesta tutkimisesta. Arkistolaitos antaa selvityksiä vain hallussaan olevista alkuperäisistä kirkonkirjoista. Muiden kirkonkirjojen osalta tietopyyntö siirretään asianomaiseen luterilaiseen seurakuntaan tai ortodoksisen kirkon keskusrekisteriin.

Seurakuntien yhteystiedot löytyvät evankelis-luterilaisen kirkon kotisivujen (evl.fi) yhteystietolistalta. Ortodoksisten seurakuntien sukuselvitykset on keskitetty ortodoksisen kirkon keskusrekisteriin (www.ort.fi). Evankelis-luterilaisen kirkon käyttämiä sukututkimuslomakkeita on saatavilla arkistolaitoksen tutkijasaleissa. Asiakas huolehtii itse tilauksensa toimittamisesta seurakuntaan. Ennen vuotta 1971 pidetyt rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien väestörekisteriasiakirjat ovat valtaosin Helsingin maistraatin hallussa ja niitä koskevat tiedustelut ohjataan maistraattiin.

Sukututkimusta tekevät myös ammattitutkijat, joista on olemassa luettelo muun muassa Suomen sukututkimusseuran kotisivuilla (www.genealogia.fi). Tietoja sukututkimuspalveluista löytyy myös arkistolaitoksen tutkijasalien ilmoitustauluilta.

### **Kopiointi ja kuvaaminen**

Sata vuotta vanhoja ja sitä nuorempia kirkonkirjoja ja siviilirekistereitä ei saa tallentaa eikä kuvata eikä niistä anneta kopioita. Yksittäiset julkiset tiedot voidaan antaa maksullisena jäljenteenä tai otteena. Tiedot antaa se arkistolaitoksen yksikkö, jonka hallussa alkuperäinen aineisto on.